9. května 1945 byla osvobozena Praha

- CZ24 News | 9. května 2020

ČESKO: Adam Votruba ve svém komentáři připomíná letošní 75. výročí konce druhé světové války.

Patřím k těm, kdo alespoň v dětství zažili dobu, kdy se konec druhé světové války slavil ještě 9. května. Myslel jsem si tehdy, že to je kvůli osvobození Prahy, který na ten den připadalo. Každoročně se v televizi pouštěly dokumentární záběry z osvobození a na plakátech se skvěla trojice svátků 1., 5. a 9. květen.

Později jsem se dozvídal věci, které komunistická propaganda zamlčovala. Například to, že Česká národní rada dojednala kapitulaci německých jednotek v Praze ke dni 8. května. Neříkalo se to, protože by to ubralo z lesku heroického sovětského vítězství.

Poslední boje proběhly v Praze skutečně 9. května, neboť příměří z předchozího dne uzavřel sice Wehrmacht, nikoliv však SS. Význam sovětského zásahu to nesnižuje, německá armáda by sotva složila kapitulaci do rukou českých povstalců nebýt vítězící Rudé armády. Dodejme, že 9. května se v Praze bojovalo až do večerních hodin, nejtěžší boje toho dne probíhaly na Smíchově. Až v sedm večer utichla střelba mezi povstalci a jednotkami SS na Barrandově a na Zlíchově.

Během pražského povstání padlo na straně povstalců nejméně 2000 lidí, poslední den zahynulo v bojích ještě i několik desítek sovětských vojáků. Vzhledem k velkému počtu nasazených bojovníků i obětí bychom měli povstání považovat za jedno z nejdůležitějších válečných střetnutí moderní české i československé historie.

V devadesátých letech byla příležitost význam povstání objektivně docenit. Tendence k umenšování jeho významu však spíše zesílila, tentokrát pro změnu ze strany antikomunistů. V roce 1994 napíše vlivný liberální týdeník Respekt jízlivě *„proběhlo výročí pražského povstání proti poraženým Němcům“*. Čeští novináři v té době ochotně přebírali tendenční interpretace z německé a sudetoněmecké žurnalistiky. Mám osobní vzpomínku na to, jak nám v 90. letech jeden z profesorů na historii četl článek z rakouských novin, jenž líčil povstání v Praze jako vraždění a lynčování bezbranných německých civilistů.

K podivným pokusům o reinterpretaci pražského povstání se navíc přidává i nepříliš důstojné zpochybňování významu sovětského osvobození. Je to podobné překrucování historie, jakým bylo za komunismu snižování významu válečného snažení Velké Británie a USA.

Hlavním argumentem dnešních pochybovačů je tvrzení, že květen 1945 byl jen přechodem z jedné totality do druhé. Toto tvrzení opomíjí dvě fakta: 1) Proti Němcům se nebojovalo jen o nějakou totalitu, nebo demokracii, ale o to, jestli budeme existovat jako stát a národ; cílem nacistů totiž byla likvidace českého národa a úplná germanizace Čech a Moravy. 2) Sovětská armáda z Československa odešla a demokracie byla obnovena. Obrovský tlak z Moskvy bezpochyby existoval, ale za nastolení komunistické diktatury nesou velký díl zodpovědnosti českoslovenští občané a jejich politici. Některé země se dokázaly stalinskému vlivu vzepřít a uhájit si vlastní cestu, ač by měl být jejich osud teoreticky stejný (Finsko, Jugoslávie).

Paradoxem je, že zpochybňovači sovětského osvobození mají v konečném důsledku podobnou mentalitu jako ti, kteří nás v letech 1945 až 1948 táhli do sovětského chomoutu. Tehdy byly důvodem obrovské obavy z Německa, neboť rozpoutalo už dvě světové války. Všechny nutně trápila otázka: „Co se stane, až se Němci opět vzchopí?“ Odpovědí bylo: „Spojenectví se Sovětským svazem je

nezpochybnitelné. Je to jediný způsob, jak uhájit naši národní samostatnost.“ Budoucnost v té době nikdo neznal.

Dnes se podobně argumentuje pro bezvýhradné podřízení Bruselu. Jak se vyjádřil kamarád na mé výhrady ohledně oslabování suverenity členských států EU: „Já nechci, abysme zase byli ruskou gubernií.“ A je to! Bojme se Ruska, nebojme se EU. S tou nás čekají zářné zítřky.

Je ovšem záhodno poznamenat, že postoj mnoha Čechů za druhé světové války byl zcela věcný. Generál Bedřich Homola prohlásil: *„Moskva nám nevezme řeč ani půdu, kdežto Berlín obojí. Vládní forma se změní, za 30–50 let komunismus nebude, bude zde však národ, kdežto za vlády Němců by za dvacet let národ byl zničen.“*

Zastavím se krátce i u letošní „tahanice o pomnínky“. Odstranění sochy maršála Koněva se mi jeví z hlediska historických souvislostí nedůstojné. Argument, že Koněv potlačoval maďarské povstání, není úplně bezvýznamný, ale v širším kontextu spíše neobstojí, neboť kvůli tomu socha postavena nebyla. Je to prostě socha, která symbolizuje všechny sovětské vojáky, kteří bojovali a mnozí padli za osvobození Prahy i střední Evropy. Navíc, pokud by existoval celospolečenský konsenzus vnímající Koněva negativně, pak by se projevil již v roce 1989.

Kuriózní je srovnání s akcí jiného „hrdinného“ starosty, který chce vytvořit pomník vlasovcům. U Koněva vadí jako škraloup boj proti maďarskému povstání, ale to, že vlasovci několik let bojovali udatně za Hitlera, aby se pak asi na tři dny přidali na jinou stranu, to nevadí. Dá se to číst i poněkud komickým způsobem: Přeběhlík, toť hrdina naší doby.

Připočteme-li poťouchlost s nově pojmenovaným náměstím Borise Němcova a schválení obnovy pomníku oslavujícího habsburské vítězství ve třicetileté válce (tedy de facto i nad českým státem), pak lze konstatovat, že máme rok bohatý na pomníkové události.

Zajímavé je, že tyto nápady místních politiků se nepokusil korigovat nikdo z vedení jejich vlastních stran. Zdá se, že mainstreamové a prounijní pravici (ODS, TOP 09) to vyhovuje. Nejrazantněji se ozval proti stržení Koněvova pomníku Tomio Okamura. Takže nakonec politik, který je nejčastěji obviňován z fašismu, se zastává vítěze nad fašisty, zatímco proevropská liberální pravice chce budovat pomníky těm, co za vítězství fašismu bojovali. Je to zvláštní svět.

Naše osvobození od nacismu mělo jistě i stinné stránky. To však jeho význam nesnižuje. Je to spíš memento, že v boji je nutné něco obětovat a že zářivý svět, kde dobré věci nemají nikdy žádné stinné stránky, existuje jen v mysli blouznivců a fanatiků, ať už kteréhokoliv ideologického ražení.